

De Russische jeugd en het herstel van kapitalisme

Volgens het Instituut voor Sociaal en Economisch Onderzoek van de Russische Academie voor Wetenschappen waren er in 2006 in Rusland 4 miljoen daklozen, 3 miljoen bedelaars, meer dan 2 miljoen kinderen zonder thuis. Volgens het Kinderfonds ligt het aantal wezen in Rusland nu hoger dan in mei 1945: 750.000 wezen tegen 678.000 na de Tweede Wereldoorlog. Ziedaar de resultaten van de kapitalistische hervormingen in ons land.

Op dit ogenblik worden de Russische jongeren meer en meer met sociale problemen geconfronteerd. De basisproblemen situeren zich op het vlak van onderwijs, huisvesting en tewerkstelling.

Onderwijs

De belangrijkste vaststelling in het onderwijs is het grote verschil tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten in de algemene houding tegenover de mens. Sovjetscholen gingen ervan uit dat ieder individu bekwaam en getalenteerd was en zover kon komen als hij of zij wou. De maatschappij moest hem of haar alleen helpen om zijn of haar bekwaamheden te ontdekken en de mogelijkheden bieden om het gestelde doel te bereiken. Heel de collectiviteit – zowel leraars als leerlingen – zette zich in voor elke slechte student, om hem of haar te helpen zich te verbeteren. Tegen elk kind werd gezegd: “Je bent slim, je bent knap, je hebt welbepaalde talenten” (bijvoorbeeld voor tekenen, zingen of wiskunde). “Je hebt een goed geheugen – het ontbreekt je alleen aan concentratie of je bent doodweg lui. Als je je herpakt, lukt het wel.” En in de Sovjet-Unie groeiden de kinderen van arbeiders, boeren en zelfs van sukkels en hooligans uit tot goede specialisten, ingenieurs, officieren en zelfs academici, vliegtuigontwerpers en kosmonauten.

De VS benaderen de kinderen op een totaal andere manier en nu is dat ook in Rusland het geval. De belangrijkste methode is de zogenoemde “differentiatie van de vaardigheden van kinderen en leerlingen bij elke stap van het systeem”: op basis van de resultaten van proeven maakt men een onderscheid tussen de uitmuntende leerlingen, diegenen die gewoon goed zijn en diegenen die als “niet bekwaam” kunnen bestempeld worden. Het belangrijkste principe is dat iedereen zijn plaats in het leven moet vinden in overeenstemming met zijn ontwikkelingsniveau. De VS hebben zelfs een speciaal instrument ontworpen om de intellectuele ontwikkeling te meten: het IQ (intelligentiequotiënt). Uitvoerige research tijdens de Sovjetperiode heeft allang bewezen dat de ontwikkeling in feite op een of andere manier de klassenstructuur van de maatschappij weerspiegelt en dat bijgevolg de resultaten in verhouding staan tot de materiële welstand van een gezin. Dat wil zeggen dat de sociale differentiëring van de maatschappij al in de vroege kindertijd een aanvang neemt.

Op dit ogenblik wordt in het Russische onderwijs razendsnel een hervorming doorgevoerd met het oog op de toepassing van het zogenoemde Bologna-akkoord. Binnen dit en volgend jaar zullen een aanzienlijk deel van onze onderwijsinstellingen op commerciële leest geschoeid worden. De vernieuwingen in het onderwijsproces zijn bedoeld om de toegang voor jongeren te beperken en de kwaliteit naar beneden te halen. Sinds 1 januari 2009 zijn enkele wijzigingen aan de “onderwijswet” van kracht. Voortaan zal er maar één vorm van eindexamen meer zijn voor het middelbaar onderwijs: het zogenaamde *Uniform Graduation Exam* (UGE – eenvormig eindexamen). Het aantal verplichte examens is aanzienlijk gedaald. Vanaf dit jaar zal het ministerie van Onderwijs voor elke specialiteit afzonderlijk vastleggen welke examenonderwerpen verplicht zijn om toegang te krijgen tot de universiteit. Wie wil afstuderen mag alleen examen afleggen voor die onderwerpen die nodig zijn voor de gekozen universiteitsstudie. Uiteraard zal het onderwijs op die manier zijn universele karakter verliezen en heel erg gespecialiseerd worden. De jongeren zullen al tijdens hun schooljaren moeten beslissen welke specialiteit ze later willen

volgen. Enge opleidingen sluiten mensen op in hun specialiteit, bemoeilijken de omschakeling naar een nieuw beroep en vernauwen bovendien hun algemene kijk; ze sluiten zich op in hun beperkte professionele kennis.

Bovendien worden de resultaten van het UGE rechtstreeks gekoppeld aan de financiering van de opleiding van elke nieuwe universiteitsstudent onder de zogenoemde nominale financiële verplichtingen van de staat (SNFO). De financiering van de universiteiten zal dus gepland worden op basis van de resultaten van schoolexamens. Met zo'n systeem zijn schoolkinderen die om een of andere persoonlijke reden (zoals sociale of materiële moeilijkheden) niet goed konden presteren, gedoemd tot beperkt hoger onderwijs van slechte kwaliteit. En ongetwijfeld zullen vooral de universiteiten in de hoofdstad het merendeel van de studenten van de eerste en tweede categorie binnenhalen. Vergeet ook niet dat de gemiddelde studiekost aan een Moskouse of Petersburgse universiteit op dit ogenblik 2.000 dollar per jaar bedraagt. Dit alles betekent dat het onderwijs al vanaf de kinderjaren aanstuurt op sociale gelaagdheid en segregatie.

Het experiment met de invoering van het UGE heeft 8 jaar geduurd. De makers gingen ervan uit dat de combinatie van eindexamens en toegangsexamens voor de universiteiten het hoger onderwijs toegankelijker zouden maken voor alle inwoners van de Russische Federatie. Maar in de praktijk blijkt dat alleen de corruptie binnen de universitaire selectiecomités verhuisd is naar de examenresultaten van het UGE. Het systeem voor controle en beoordeling bleek niet doeltreffend en de fouten in de bepaling van de laagste en de hoogste punten zijn veel te groot. Maar dat heeft er de regering niet van weerhouden de invoering van het UGE goed te keuren. Het hele experiment heeft het land verscheidene miljarden roebels gekost.

Laten we het nu even hebben over de universiteiten. In de Sovjet-Unie was hoger onderwijs niet alleen gratis – meer nog, de staat betaalde. Elke student die slaagde, kreeg een toelage die minstens de maaltijden en het verblijf in een bijna gratis studentenhuus dekte. Elke student die de universiteit afmaakte, kreeg van de staat een baan. Vandaag is de situatie kwalitatief verschillend: aan meer dan de helft van de plaatsen aan de universiteiten hangt een prijskaartje vast en een baan vinden na je studies is nog het moeilijkst van al. In 2004 werden de strenge quota voor gratis plaatsen aan de universiteit bij wet afgeschaft. De nieuwe onderwijswet specificeert nu dat er 170 gratis plaatsen zijn voor elke 10.000 inwoners. Dat wil zeggen dat de overgrote meerderheid van de jongeren niet langer de kans krijgt op universitair onderwijs.

Om ons onderwijssysteem in overeenstemming te brengen met het Bologna-akkoord breekt de nieuwe wet het hoger onderwijs op in *bachelor* en *masters*. Nu, met de crisis, zijn studenten gedwongen de universiteit te verlaten omdat ze bang zijn hun studentenjob te verliezen. Bijgevolg raken ze vaak naast hun job ook nog hun opleiding kwijt. Ook mogen we niet vergeten dat de graad van *bachelor* enkel zeer oppervlakkige en onvolledige kennis dekt. In het Sovjetsysteem kwam *bachelor* overeen met een student die zijn hoger onderwijs niet had afgemaakt. Het is duidelijk dat *bachelors* heel moeilijk werk zullen vinden, doordat ze over onvoldoende professionele vaardigheden beschikken. Ondertussen zijn er voor *masters* veel minder vacante plaatsen aan de universiteiten (bij benadering een derde van die voor de graad van *bachelor*) en hoogstwaarschijnlijk zullen die niet gratis zijn.

Het ministerie van Onderwijs plant tegen 2012 een daling met vijfhonderd van het aantal universiteiten en hun afdelingen (vandaag zijn er 3.700) door ze hun onderwijslicentie te weigeren. Andere onderwijsinstellingen zullen hun universitaire status verliezen en dan alleen nog drie- of vierjaarsprogramma's voor de graad van bachelor mogen aanbieden. Dit zal gepaard gaan met een daling van de staatssubsidies of een degradatie tot het niveau van een technische school. Het betekent de totale vernietiging van het Russische onderwijs.

Wij willen hier ook nog aan toevoegen dat de godsdienst een steeds grotere rol speelt zowel op school en aan de universiteiten als in het dagelijks leven. Ook de overheid spant zich in om de religieuze levensvisie op te leggen. De wetenschappelijke levensvisie wordt weg gedruimd uit het onderwijs, het openbare leven, de wetenschappelijke omgeving zelf. Het verplichte onderwijs van religieuze opvattingen en stereotype ideeën op school is al van start gegaan onder het mom van “de noodzaak de schoolkinderen vertrouwd te maken met de geschiedenis van de orthodoxe cultuur”.

Huisvesting

Nog een nijpend probleem voor de jongeren is huisvesting. Er zijn steeds minder huizen beschikbaar en het systeem van hypotheekleningen kan dit niet verhinderen. De meerderheid van de banken die hypotheekleningen uitschrijven, halen het geld uit herfinanciering die door de financiële wereldcrisis zeer duur is geworden. Wie al een lening heeft, krijgt het steeds moeilijker om ze nog af te betalen. De belangrijkste nadelen van het systeem voor jonge gezinnen tot nu toe waren de hoge huizenprijzen en de hoge interesten. Als de interest in het Westen 5-7 % bedroeg, dan was het in Rusland 10-15 %. Op 15 jaar tijd zou je dus één extra gelijkaardig appartement afbetalen (dubbele betaling). Ook moest je een hoog wettelijk inkomen hebben. Na het uitbreken van de crisis stegen de interesten nog meer en werden de verwachtingen van potentiële leners almaar pessimistischer. Daardoor viel het verstrekken van leningen (zowel consumentenkrediet als hypotheekleningen) aan fysieke personen sinds oktober-november 2008 zo goed als stil. Het vooruitzicht op een eigen appartement was voorheen al bijna onhaalbaar, maar toen de crisis uitbrak werd het voor veel jonge gezinnen volslagen onrealistisch. En vaak veranderde de droom in een nachtmerrie: ze waren met handen en voeten gebonden aan de bank.

Werkloosheid

Voor veel jongeren wordt werkloosheid meer en meer het voor de hand liggende vooruitzicht. Sinds mei 2008 zijn er vier keer minder vacatures voor jongeren. Er zijn nog openstaande betrekkingen, maar heel wat minder en meestal enkel in de administratieve sector, de verkoop of de informaticasector. Door de financiële crisis gaan ondernemingen dicht en daalt het aantal arbeiders. Eind februari 2009 werden volgens de Federale Dienst voor de Statistiek 6,4 miljoen mensen, of 8,5 % van de actieve bevolking, geklasseerd als werkloos (dat is het officiële cijfer volgens de criteria van de Internationale Arbeidsorganisatie). De crisis heeft een grote invloed op de tewerkstelling van universitaire. De minister van Onderwijs en Wetenschap stelde vast dat er de volgende twee jaar tewerkstellingsproblemen zullen zijn, ook voor wie een universiteitsdiploma heeft. Terzelfder tijd durft niemand te voorspellen hoe de situatie er tegen midden 2009 zal uitzien, wanneer de Russische universiteiten een nieuwe lading specialisten op de arbeidsmarkt zullen gooien.

In zulke omstandigheden moeten studenten en zelfs universitaire concurreren met goed opgeleide en ervaren specialisten. Door de crisis wordt de arbeidsmarkt overspoeld met hoog gekwalificeerde specialisten. De ondernemingen kunnen ze nu aanwerven voor hetzelfde geld als een jongere. Het laatste half jaar is het aantal vacatures voor jonge specialisten gedaald tot met 90 %.

Alle lasten van de crisis vallen op de schouders van de werkers. Uit angst hun job te verliezen zijn ze verplicht akkoord te gaan met een verlenging van de werkdag, daling van het loon, afbraak van de arbeidsvoorwaarden. Voor een deel van de actieve bevolking is er geen werk en bijgevolg moet dat deel de noodzakelijke levensmiddelen ontberen. En juist dat leidt tot een toename van de uitbuiting voor het andere deel van de bevolking. Voor eigenaars van ondernemingen betekent een economische crisis minder winst en de dreiging van faillissement. Voor de mensen die van hun arbeid moeten leven dreigt de crisis een tekort aan bestaansmiddelen mee te brengen. De leiders van de Russische Federatie en ook van andere landen mogen dan verklaringen afleggen over hoe we de crisis te boven kunnen komen, de crisis overrompelt stapje voor stapje,

maar zonder enige twijfel, de staat. Dat bewijzen zowel de officiële als de niet-officiële statistieken van de toenemende werkloosheid. (...)

Jongeren en politiek

De meerderheid van de Russische jongeren is nog altijd apolitiek. Ze zijn nauwelijks geïnteresseerd in de politieke gebeurtenissen in hun land, laat staan in internationale toestanden. We kunnen dan ook moeilijk spreken over een jongerenbeweging in ons land. De sociaal actieve jongeren die zich niet alleen voor politiek interesseren maar ook bereid zijn hun rechten te verdedigen, vormen een kleine minderheid. Niettemin is er een grote vooruitgang in vergelijking met de periode van Jeltsin. We merken een gestaag, zeer traag en contradictorisch proces van politisering onder de jongeren en in de maatschappij in haar geheel. Toch blijkt uit sociologisch onderzoek dat vóór de crisis meer dan de helft van de jongeren geen enkele interesse had voor politiek of politieke organisaties. De belangrijkste reden om niet deel te nemen aan politieke activiteiten is het wijd verbreide stereotype idee dat politiek iets is voor wie er carrière wil maken of “omdat het hun job is”. Deze kenmerken van het politiek bewustzijn en gedrag onder de jongeren gaan samen met een groot vertrouwen in de overheid, vooral dan de president. Bij de meerderheid van de bevolking heerst een diep geloof in de nationale leider die de belangen van de gewone man kan vertegenwoordigen en verdedigen en bij onze jongeren is dat niet anders. Van alle sociale basisgroepen van jongeren zijn niet de studenten maar de meest berooiden, de werkende jongeren en de werkloze jongeren, het meest geïnteresseerd in politieke activiteiten. Diegenen die werken of op zoek zijn naar werk worden rechtstreeks met de grootste sociale problemen geconfronteerd: werkloosheid, moeilijkheden om een baan te vinden die overeenstemt met hun opleiding en beroepskeuze, lage lonen, schendingen van de arbeidswetgeving voor jongeren, gebrekkige bescherming op de werkvloer. De ontevredenheid met de oplossingen van de lokale overheden maakt dat ze er minder vertrouwen in hebben dan de studenten. De sociale tegenstellingen roepen verzet op. En hoewel de jongeren zich in veel opzichten makkelijker aan de nieuwe omstandigheden aanpassen (wat vooral bleek tijdens de zogenoemde stabilisatieperiode), worden ze nu rechtstreeks door de crisis getroffen en daardoor gestimuleerd om meer en meer deel te nemen aan de strijd.

De burgerij is zich uiteraard bewust van de groeiende politisering van de jongeren. Ze gooit het dan ook over een andere boeg, probeert slimmer te zijn en haar anticomunistische propaganda aan hen aan te passen. Op zeer verfijnde manier vervormt ze het bewustzijn van het volk. Bij de klanken van het volkslied van de Sovjet-Unie (het Russische volkslied heeft alleen een andere tekst) hijst ze de vlag van het leger van Vlasov, de nazicollaborateur. Ze brainwasht de jongeren door hen voor te houden dat het socialisme onrealistisch is en alleen mogelijk in “beschaafde” maatschappijen, en dat het systeem van de Sovjet-Unie alleen ellende en lijden bracht. Alsof alle verworvenheden van de Sovjet-Unie er gekomen zijn ondanks en niet dankzij het socialisme en de communisten. Er worden dus pogingen gedaan om voorstanders van het socialisme te oriënteren naar de burgerlijke sociaal-democratie, om hen stereotype anticomunistische ideeën in te lepelen, om hen ervan te weerhouden de ervaring van het echte socialisme te bestuderen. Sympathie voor het socialisme, gekoppeld aan anticomunistische propaganda leidt tot de verspreiding van Trotski's ideeën, vooral onder studenten en jonge intellectuelen. Nog een instrument van de burgerij is het zaaien van tweedracht tussen verschillende etnische en religieuze groepen en daar jongeren in te betrekken. Het recente militaire conflict in Ossetië was een goede gelegenheid. Met deze “kleine zegevierende oorlog” kon de overheid haar imago oppoetsen door de patriottische gevoelens van de bevolking te bespelen. De kapitalisten maakten ook van het conflict gebruik om de anti-Georgische hysterie en chauvinisme aan te wakkeren. Het is een gekend recept om de aandacht af te leiden van andere dingen. Terwijl de maatschappij zich door de oorlog liet meeslepen, kreeg het parlement de tijd om achter dat rookgordijn nieuwe amendementen aan te brengen aan de arbeidswetgeving die de rechten van de werkers nog meer kortwieken. De autoriteiten creëren kunstmatige organisaties, die vaak gebruik maken van heldhaftige Sovjetbeelden en -namen, zoals bijvoorbeeld “Jonge Garde”. Ze zwengelen de patriottische gevoelens van de jongeren aan om beter hun patriotisme te kunnen bespelen. Zo “privatiseren” ze ook de verworvenheden van de Sovjet-Unie

nadat ze ze van hun essentie hebben ontdaan – zonder deze verworvenheden zou er immers van socialisme geen sprake geweest zijn.

Het werk van de communisten onder de jeugd

Het werk van de communisten onder de Russische jongeren heeft een aantal welbepaalde kenmerken die we ook terugvinden in veel andere landen van Oost-Europa. Een daarvan is het zogenoemde “generatieconflict”. De meeste leden van de communistische partijen komen uit de oudere generatie. Het aandeel van de jongeren en vooral van de middelbare leeftijdsgroep is onbetekenend. De oudere generatie is opgegroeid onder het socialisme maar begrijpt vaak niet goed hoe we in een kapitalistisch systeem ideologisch en propagandistisch tewerk moeten gaan. Daardoor beantwoorden de propaganda- en werkmethodes van de communisten niet altijd aan de huidige vereisten. Door die fouten kan de burgerij haar propaganda op een zeer doeltreffende manier verspreiden: ze stellen de communisten voor als reactionairen die nostalgisch verlangen naar een onherroepelijk verleden tijd. Anderzijds staat in de Russische politieke en burgerlijke arena een nieuwe generatie op, een generatie die niet weet wat het betekent te leven of te studeren in een land als de Sovjet-Unie, die de Sovjetmacht niet aan den lijve heeft ondervonden. Die generatie is opgegroeid onder de invloed van het officiële (dat wil zeggen door de autoriteiten verspreide) anticommunisme. In sommige gezinnen geeft de oudere generatie objectieve kennis over het socialisme door, maar dat gebeurt in een omgeving waar het zeer verfijnde officiële anticommunisme overheerst. Het overheerst in de media, de televisie- en radiokanalen, kunstwerken en films, verklaringen van vertegenwoordigers van de zogenoemde maatschappelijke elite enzovoort. Bijgevolg hebben zelfs de linkse jongeren die onder het kapitalisme zijn opgegroeid de meest onsamenvattende ideeën over de socialistische maatschappij. Typisch is bijvoorbeeld hun lage ideologische niveau. De jongeren worden vaak gemanipuleerd door tal van burgerlijke ideologen, rechtse en linkse opportunisten en houden er een heel stel stereotype ideeën en vooroordelen over het verleden op na. De burgerij cultiveert bij de publieke opinie politieke apathie en vooroordelen tegen politieke partijen. Dit alles bemoeilijkt het vinden van een gemeenschappelijke taal voor de oudere generatie en de jongeren.

Eén manier om het “generatieconflict” te overbruggen is het werk van de jongerenorganisatie (Komsomol). Dat is een manier van werken van de partij onder de jongeren en het betekent ook dat er jongerencellen worden opgericht die dicht bij de partij staan. Dankzij de Komsomol kunnen wij soepeler reageren op de vragen van de jongeren, kunnen wij met hen communiceren in een taal die zij begrijpen, kunnen wij onze propaganda aan hen en hun omgeving aanpassen. Als de partijcel zich niet kan aanpassen aan het werk met de jongeren dan wordt de Komsomol een onvervangbare organisatie om de partij toe te laten invloed uit te oefenen onder de jongeren. Daar waar men er wel in slaagt zich aan de jongeren aan te passen, kunnen ze rechtstreeks betrokken worden bij het partijwerk.

Daarnaast werkt de partij ook waar activisten rechtstreeks toegang hebben tot het jongerenpubliek. Bijvoorbeeld de organisatie door professoren – partijleden of studenten van de Komsomol – van historische en patriottische kringen in onderwijsinstellingen of de organisatie van film- of discussieclubs. Het bewustzijn van de jongeren is over het algemeen van die aard dat rechtstreekse partijpropaganda de verkeerde reactie uitlokt, namelijk dat ze zich afkeren van de partij. Daarom neemt ons werk vaak deze tussenvorm aan. In die omstandigheden bestaat de taak van de Komsomol er niet alleen in de strijd te organiseren maar vooral politieke opvoeding te geven en de jongeren een communistische visie aan te leren.

De belangrijkste hindernis voor de linkse beweging in Rusland is de aanwezigheid van een machtige, opportunistische partij die gesteund wordt door de regering – de Communistische Partij van de Russische Federatie. In feite zet die partij de lijn van Gorbatsjov verder in de huidige omstandigheden. De taak van de op de Communistische Arbeiderspartij van Rusland

gerichte Komsomol bestaat erin van in Rusland de zuivere communistische theorie en de daarmee overeenstemmende organisatie van de politieke strijd in het dagelijkse leven te bewaren.

De belangrijkste taak – zowel van de partij als van de Komsomol – bestaat erin de brede volksmassa's te winnen voor de echte klassenstrijd, eerst en vooral de georganiseerde werkers. Wij moeten hen helpen de illusies te doorprikken van de overheid en de parlementaire oppositie die zeggen dat het politieke leven beperkt moet blijven tot deelname aan de burgerlijke verkiezingen.

Uiteindelijk zal de rede zegevieren. Zoals Lenin zei: “De leer van Marx is almachtig omdat ze waar is. Ideeën worden een materiële kracht wanneer ze de massa's veroveren.” Onze onmiddellijke taak is dan ook de verspreiding van de marxistische ideeën, de groei en de versterking van onze organisatie. De uitbreiding van de arbeiders- en protestbeweging op die basis naar de brede massa's. De kennis van het wetenschappelijke communisme in die beweging brengen.

15 mei 2009

Alexander Mironov is lid van het Centraal Comité van de Russische Arbeiderspartij – Partij van de Russische Communisten.

Dit artikel werd door de auteur naar voor gebracht op het 18e Internationaal Communistische Seminarie van Brussel (15-17 mei 2009). Thema was: “De jongeren – de huidige situatie van de jongeren, het werk van de communisten onder de jeugd en de integratie van nieuwe generaties in de communistische partijen”. Alle bijdragen zijn terug te vinden op <http://www.icsbrussels.org>.